

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. גזירה דילמא חליץ ברישא והדר מייבם ... נתן גט למאמרו הותרה אפי' היא ... מאי דעבד בה שקליה.....1
- ב. שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת.....2
- ג. באיסור מוסיף ... איסור כולל... נפקא מינה לקברו בין רשעים גמורים.....3

דף לב.

א. גזירה דילמא חליץ ברישא והדר מייבם ... נתן גט למאמרו הותרה אפי' היא ... מאי דעבד בה שקליה

כבר התבאר לעיל דף לא: שיבמה שיש עליה זיקת שני יבמין¹, חולצת אבל אסורה לייבם, ודבר זה מדרבנן ואסמכוה אקרא דכתיב (דברים כה פסוק ה) וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּגְוֹ יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ, מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין².

כיצד, שלשה אחים אחד מהם נשוי אשה ומת, ועשה אחד מן האחים הנשארים מאמר ביבמתו, ומת קודם שכנסה ונפלה לפני השלישי, והרי יש לה עליו זיקת שני בעלים הראשונים שמתו, שהרי השני לא קנאה קניין גמור במאמרו, ועדיין לא פקעה זיקת ראשון ממנה לגמרי, ובכה המאמר שעשה בה השני יש עליה ג"כ זיקה מן השני, והרי יש עליה זיקת שני יבמין ואסורה ליבם³, והיא וצרה חולצות ולא מתייבמות.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעד ד

² מיהו אין זה לימוד גמור שהרי מן התורה אין מאמר קונה בה כלום, אלא אסמכתא בעלמא מדרבנן, לכך אינה פטורה בלא חליצה. לבוש שם

³ ואל תתמה כיון שדבר זה אין לו עיקר מן התורה מי דוחקם לרבנן להסמיכו אקרא כדי לבטל מצות יבמין, כי טעמא רבה אית ביה, שגזרו בזו משום אם היה לה צרה, שהרי באשת הראשון יש עליה זיקת ב' יבמין, ובאשת השני יש עליה זיקת יבם אחד, ואם היה רוצה לייבם היה צריך לייבם שתיהן, אשת הראשון משום זיקת הראשון, ואשת השני משום זיקת השני, ובזו כיון שעשה אחיו השני מאמר בה נראית כאילו גם היא אשתו של שני, ואם יבם את שתיהן יאמרו ב' יבמות הבאות מבית אחד שתיהן מתייבמות, והתורה אמרה בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים. לפיכך אמרו חכמים כל יבמה שיש עליה זיקת שני יבמין אפילו אין לה צרה, חולצת ולא מתייבמת, וכשיש לה צרה שתיהן חולצות ולא מתייבמות, ואין אחת נפטרה בחליצת

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

אולם⁴ אם נתן לה האה שעשה בה מאמר גט, ופירש שהוא למאמרו, הרי בטל הגט את המאמר שעשה, ואין עליה אלא זיקת יבם אחד, ומותרת להתייבם לשלישי משום זיקת אחיו הראשון, ואם יש לה צרה גם היא מתייבמת משום זיקת אחיו השני, ואין כאן ב' יבמים בבית אחד, ודוקא שפירש שנתן הגט למאמרו ולא לזיקתו. אבל אם נתן לה הגט סתם, אסורה להתייבם מכיון שהגט מתייחס גם לזיקתה אליו ופסלה בכך על כל האחים.

ב. שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת

כבר התבאר לעיל דף ל. שכל יבמה⁵ שאין אני קורא בה בשעת נפילה ליבום "יבמה יבא עליה", משום איסור ערוה⁶, הרי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה על היבם לעולם כערוה⁷, אף על פי שחזרה ונראתה ליבום, וגם אם ייבמה יבם אחר וחזרה והותרה לו אחר כך, הרי זו אסורה עליו עולמית⁸,

חברתה שכל אחת צריכה חליצה משום זיקת בעלה, וכי תימא נייבם לחדא ונחלוין לחדא, גזירה שמא יאמרו בית אחד מקצתו בנוי ומקצתו חלוין ואתי למימר ב' יבמות הבאות מבית אחד חדא מתייבמת והאחרת חולצת. וכי תימא ויאמרו ומה בכך, אי דמייבם והדר חלוין הכא נמי שאין כאן איסור, אלא גזירה דלמא חלוין לראשונה והדר מייבם וקם ליה באשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה. לבוש שם

⁴ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קעה א

⁶ להוציא את הנדה שעל אף שאסורה עתה. נקראת יבמה יבא עליה ואינה נאסרת. ביאור הגר"א שם ב

⁷ רשב"א יבמות כז ב סוד"ה אמר ר"ה: אלימא זיקה לשווייה כערוה לעולם.

⁸ שנאמר דרכיה דרכי נעם ואין זה דרכי נועם שתחזור ותיזקק ליבם זה לאחר שנפטרה ממנו בשעת נפילתה ליבום. ולפיכך באופן שאם תחזור להזקק ליבם לאחר שיותר איסורה, אינו גרעון בדרכי נועם, אינה נאסרת, ולכן יבמה שבשעת נפילה היתה נדה ונטהרה, הרי זו מתייבמת, שכיון שאף לבעלה צריכה היא להמתין עד שתיטהר, והרי זה בכלל דרכי נועם שתתייבם לכשתיטהר. כמבואר בתוס' ב. ד"ה ואחות בתי' ב תוס' מהר"ם ור"פ מ. בשם ר"י, ועי' ראב"ן שם ושו"ת מהר"ם מרוטנבורג ד"פ סי' תתסו בתי' א ועי' כתב והותם דרע"א ח"ב סי' סה וקודה"ע סי' ו אות א,

ויש סוברים שאף במקום שאפילו תיזקק ליבום יהא זה דרכי נועם – כגון במקום שלא הותרה לשוק בשעת נפילה, שיש סוברים שדרכי נועם הוא שתיזקק ליבום – אינה מתייבמת לאחר שתותר, שמשום דרכי נועם למדנו בכוננת הכתוב שהכל תלוי בשעת הנפילה, ומעתה אין הדבר תלוי בדרכי נועם בכל מקום ומקום, אלא הכל הולך אחר שעת הנפילה. וכתבו אחרונים שיש ראשונים החולקים על זה וסוברים שזה שאסורה עולמית הוא דין מיוחד בפני עצמו, ולא משום דרכי נועם, שסברא היא שכל שלא הותר איסור אשת אח בשעת נפילה, שוב אינו נותר

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ולא עוד אלא שאפילו אם הותר איסור ערוה שבה באותה נפילה, אינה חוזרת וניתרת.

ולפיכך שני אחים נשואים שתי אחיות ומת אחד מהם, ואחר כך מתה אשתו של שני, שהותר איסור אחות אשה שעליה, הרי זו אסורה עליו עולמית, הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בשעת נפילה, ואף על פי שחזרה ונראתה ליבום באותה נפילה.

ושם התבאר עוד שאפילו לא נדחתה מבית זה לגמרי שיש שלושה אחים, ובכך יש שם אח אחר שזוקקה ליבום, וקורא אני בה בשעת נפילה "יבמה יבא עליה" אינה חוזרת ונזקקת לזה שנאסרה עליו בשעת נפילה, והרי היא לגביו כאשת אח שיש לו בנים.

דף לב:

ג. באיסור מוסיף ... איסור כולל... נפקא מינה לקברו בין רשעים גמורים

העושה⁹ עבירות הרבה בהעלם אחת חייב חטאת על כל אחת ואחת וכן אם עשה מעשה אחד שהוא חייב עליו משום שמות הרבה חייב על כל שם ושם. אך כלל גדול¹⁰ הוא בכל איסורים שבתורה שאין איסור חל על איסור אלא א"כ היו שני איסורין באין כאחת¹¹, או שהיה האיסור האחד מוסיף דברים אחרים על אותו האיסור, או אם היה כולל דברים אחרים עם איסור זה.

לפיכך הבא על אשת אחיו הקיים כשהיא נדה, מביא שלש חטאות משום אשת איש ומשום אשת את, והן שני איסורין הבאין כאחת בשעה שהתקשה

⁹ רמב"ם הלכות שנגזרות פרק ד הלכה א

¹⁰ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יז הלכה ח

¹¹ ועיין פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן תפה ס"ק ב שכתב "ועיין יבמות לג: לקוברו בין רשעים גמורים, לחד תירוץ משמע אף על גב דאין איסור חל על איסור ללקות ב', הא תריין איסורים רביע עליה. וכ"כ עוד בפתיחה לבב"ח ד"ה עוד אדבר, וביו"ד כלל איסור חל על איסור ד"ה תשובה, ושושנת העמקים סוף כלל כב. ועיין ברוך מעם שער ג שער הכולל דין ב אם איסור תפצא חל על איסור גברא. וכ"כ באבני מילואים סימן יא ס"ק ב "דבכל העריות נהי דאין איסור חל על הבעל אפילו ע"י כולל דבעל ומשום דהוי קל על חמור ולא מהני בזה כולל אבל איסור מיהא רכוב דכל מקום דאין איסור חל על איסור אמנם איסור רכוב עלי' ולא הותר לו אלא שאין עונשין על השני כיון דאין אחע"א וכדאיתא ביבמות (דף ל"ב) נ"מ לקוברו בין רשעים גמורים".

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

לאחיו לאשה, ומשום נדה שהוא איסור מוסיף, שמתוך שנתוסף בה איסור זה לבעלה, נוסף ליבמה וכן כיוצא בזה. כמבואר עוד להלן דף לג:

והיוצא מדין¹² זה הוא מקום קבורתו של אדם זה, שאם עבר מספר איסורים שחלו זה על זה מחמת שהוא איסור מוסיף או כולל או בבת אחת, הרי צריך לקוברו בין רשעים גמורים, כלומר לקוברו אצל רשע כמותו, שהוא בעל עבירה הרבה, לפי שאין קוברים רשע אצל צדיק¹³.

ומה שנוהגין העשירים לקנות מקום חשוב לקברו, כדי להיות שוכבים אצל צדיק, לפי הסברה יוצא שכרם בהפסדם, כי אולי אינם ראויים לכך, ויעשו, כי ער ורע לצדיק שישכוב רשע או שאין הגון אצלו, על כן צריך לראות היטיב, אם לא שידי בעלי כיסים תקפה עלינו¹⁴. ובספר חסידים מסופר (רכג) "רשע אחד היה קבור בין ההרוגים בא בחלום לאדם חשוב חי שיוציאוהו מביניהם שקשה להם ביותר".

¹² ועיין פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן קב ס"ק ז הביא עוד נפק"מ "נסתפקתי מי שנדר שלא לאכול בשר זה והוא מנבילה וטריפה וכדומה משאר איסורים, שנוסף עליהם איסור שיש לו מתירין ונתערב מהו. מי אמרינן דלא בטיל ויריח האיסור הב'. או דילמא דלא חל כלל איסור הב' דאין איסור חל על איסור. שהרי הר"ב אומר כן בצ"צ דטריפה שנולדה ביי"ט לא בטיל דמרויח נולד לאחר זמן דאיסור חל על איסור בכולל עכ"ל. והיינו דמסתמא יש כולל, שהרבה ביצים שנולדו מכשירות היום. עיין יבמות ל"ג ובס' פורת יוסף מ"ש שם, משא"כ נשבע על טריפה לחוד דלית כולל. שוב ראיתי דיש ב' תירוצים ביבמות [ל"ב ב] לקוברו בין רשעים. ולחד פירוש אף דאין איסור חל על איסור היינו ללקות שתים או ב' הטאות, אבל מ"מ ב' איסורים עבד. ועיין במגיד משנה (ומשנה למלך) [ומגדל עוז] בהל' איסורי ביאה (פ"א) [פ"ב ה"ו]. א"כ מיקרי דשיל"מ. ועוד דכולל קל על חמור לא חייל לחד דעה, עיין יבמות [ל"ג ד"ה אמר ר"י] ויום טוב על טריפה קיל דיש היתר. אלא כדאמרין".

¹³ ים של שלמה מסכת יבמות פרק ג סימן טז ופי' התו' כאן ד"ה בין, והוא עיקר. ועיין לחם משנה הלכות איסורי ביאה פרק ב הלכה ו שכתב על דברי הראב"ד שם "יש לומר דהוא מפרש כפירוש התוספות [דבין] הרשעים גמורים ר"ל אצל רשעים כמותו וא"כ אפשר לומר בדוחק דמי שהיה חייב שתים היה נקבר בקבר אחר לא בקבר הנשרפין והנסקלין מפני שהיה רשע חמור מהם".

¹⁴ יש"ש שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>